

AJANKOHTAISTA IHMISOIKEUKSISTA – IHMISOIKEUSKESKUKSEN KANSAINVÄLINEN KATSAUS 4/2015

Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin (EIT)

Jäsenvaltioissa poliittisia ja oikeudellisia jännitteitä, täytäntöönpano tärkeintä

Isossa-Britanniassa on ollut ilmassa ärtymystä EIT:n päätöksiä kohtaan. Erityisesti lasten ruumiillinen kurittaminen, karkotukset ja vankien äänioikeus, joissa maa on tuomittu sopimusrikkomukseen, aiheuttavat närää. Keväisten parlamenttivaalien alla monet konservatiivipoliitikot väläyttivät eroa EN:n ihmisoikeussopimuksesta ja etusijan antamista kansallisen lain tulkinnalle. Heinäkuussa Venäjän perustuslakituomioistuin puolestaan antoi päätöksen, jonka mukaan EIT:n päätökset eivät sido Venäjää, jos ne ovat ristiriidassa Venäjän perustuslain kanssa. Poliittiset jännitteet liittyvät osaltaan sisäpolitiikkaan, eivätkä ne ainakaan tässä vaiheessa horjuta ihmisoikeustuomioistuimen työtä. Uusi opas tuomioiden täytäntöönpanon kansalliseksi kehittämiseksi julkaistiin heti kesäisen ministerikomitean kokouksen jälkeen.

<https://www.ucl.ac.uk/european-institute/publications/einote-echr>

<http://www.euractiv.com/sections/europes-east/russia-overrules-european-court-human-rights-316305>

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Source/Documents/Tables_rondes/CONF_Bruxelles_mars_2015/Guide%20for%20the%20drafting%20of%20action%20plans%20and%20reports_06.07.2015_EN.pdf

Ratkaisu internetin uutisportaalin ylläpitäjän vastuusta

EIT:n suuri jaosto antoi kesäkuussa ratkaisun tapauksessa *Delfi AS vs. Estonia*. Tapauksessa oli kyse siitä, missä määrin internetin uutisportaalin ylläpitäjä on vastuussa kommentista, joita lukijat ovat kirjoittaneet uutiseen liittyen portaalin keskustelupalstalle. Verkkajulkaisu oli poistanut käyttäjien kirjoittamat loukkaavana pidetyt viestit keskustelupalstalta välittömästi sen jälkeen, kun niistä oli sille ilmoitettu. EIT katsoi tuomiossaan, etteivät sivustolla käytössä olleet loukkaavien sanojen suodatus ja *notice and take down* -menettely tarjonneet riittävää suojaa henkilöön kohdistuneita loukkauksia vastaan. Ratkaisussa EIT:n voi nähdä irtaantuvan aiemmassa ratkaisukäytännössään vaalimastaan lähtökohdasta, jonka mukaan vastuu kolmannen osapuolen viesteistä ja mielipiteistä voi syntyä vain poikkeuksellisesti. Etyj:n mediavalvutettu Dunja Mijatović on varoittanut ratkaisun vaikutuksista vapaalle tiedonvälitykselle. Tapauksesta on kirjoitettu suomenkielinen oikeustapauskommentti prosessin aiemmassa vaiheessa: Lakimies 2014/2 Neuvonen, Riku – Rautiainen, Pauli.

<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-5110487-6300958#%7B%22itemid%22:%5B%22003-5110487-6300958%22%5D%7D>

http://www.lakimiesyhdistys.fi/files/lakimies/pdf/lakimies/Sislu_LM_2_14.pdf

<http://www.osce.org/fom/164836>

Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu

Turvallisuuspalveluiden valvonta

Ihmisoikeusvaltuutettu julkaisi kesäkuussa teemaraportin kansallisten turvallisuuspalveluiden demokraattisesta ja tehokkaasta valvonnasta. Suosituksia sisältävä raportti on mielenkiintoinen Suomessa keskustelussa olevan mahdollisen tiedustelulainsäädännön säätämistä ajatellen.

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2775460&SecMode=1&DocId=2286978&Usage=2>

Itä-Euroopan romanisiirtolaisten määrää liioitellaan

Ihmisoikeusvaltuutetun kaksi uusinta kommenttia käsittelevät romaneita. Valtuutettu moittii tiedotusvälineitä EU:n sisällä liikkuvien romanisiirtolaisten määrän liioittelusta. Saatavilla olevien tutkimusten mukaan romanit eivät hakeudu sen enempää muihin EU-maihin kuin muutkaan aomaiden kansalaiset, ja määrät ovat useissa maissa pysyneet varsin vakioina. Toisessa kommentissaan, joka julkaistiin Auschwitz-Birkenau keskitysleirin romaniosaston tuhoamisen muistopäivänä, valtuutettu muistuttaa Euroopan synkästä historiasta suhteessa romaniväestöön ja suhtautuu myönteisesti Norjan ja Ruotsin aloitteisiin totuus- ja sovittelukomissioista.

<http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/time-to-debunk-myths-and-prejudices-about-roma-migrants-in-europe?inheritRedirect=true&redirect=%2Fen%2Fweb%2Fcommissioner%2Fnews>

<http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/time-to-cure-amnesia-about-the-history-of-roma-in-europe?inheritRedirect=true&redirect=%2Fen%2Fweb%2Fcommissioner%2Fnews>

Euroopan neuvoston pääsihteeri

Oikeuslaitosten heikkous, vapaan tiedonvälityksen ongelmat ja ihmisoikeussopimuksen mukaisten velvoitteiden vähättely huolenaiheina

EN:n pääsihteerin Thorbjørn Jaglandin vuosiraportti demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen tilasta Euroopassa nostaa esiin merkittäviä puutteita: yli kolmasosassa jäsenvaltioista oikeuslaitokset ovat heikkoja ja yleisön luottamus tuomioistuinten toimintaan ohutta. Toinen keskeinen huoli liittyy vapaan tiedonvälityksen ongelmiin, kuten toimittajien turvallisuuteen, omistuksen keskittymiseen ja järjestykseen, jotka suosivat virassa olevia poliitikkoja. EN aikoo kehittää keinoja vapaan tiedonvälityksen turvaamiseksi sekä lisätä tuomareiden ja muiden oikeudellisten asiantuntijoiden koulutusta. Oikeudellisille asiantuntijoille suunnattu itseopiskelumateriaali (HELP) on saatavilla EN:n sivuilla ilmaiseksi.

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2742889&SecMode=1&DocId=2263108&Usage=2>

<http://helpcoe.org/>

Euroopan unionin tuomioistuin (CJEU)

Syrjintädirektiivi suojaa kokonaisia asuinalueita ja kaikkia siellä asuvia

CJEU antoi ns. syrjintädirektiivin (2000/43/EY) soveltamista koskevan merkittävän ratkaisun heinäkuussa. Tapauksessa C-83/14 CHEZ v Nikolova romanialueella asuva romaniväestöön lukeutumaton henkilö valitti sähköyhtiön harjoittamasta syrjivästä menettelystä. Yhtiö sijoitti sähkömittarit romanialueilla kuluttajien tavoittamattomiin estäen näin sähkökulutuksen seurannan. Ratkaisu oli merkittävä monellakin tapaa: CJEU katsoi muun muassa kokonaiseen romaniyhteisöön kohdistuvan toimen olevan direktiivin vastaista kollektiivista syrjintää ja syrjintäsuojan ulottuvan kaikkiin kollektiivisen syrjinnän uhreihin, siis myös henkilöön, joka ei voi suoraan vedota kiellettyyn syrjintäperusteeseen, tässä tapauksessa etniseen alkuperään. Nikolovaa tapauksessa avusti Open Society Foundation.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=165912&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=7777>

<http://www.opensocietyfoundations.org/voices/case-watch-roma-ruling-advances-anti-discrimination-protections-european-union>

Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA)

FRA julkaisi vuosikertomuksensa

FRA:n vuosikertomus 2014 alkaa erityisellä perusoikeusindikaattoreita käsittelevällä osuudella. Indikaattorit voivat toimia poliittisen päätöksenteon suunnittelun ja arvioinnin tukena ja siten vahvistaa perusoikeuksien toteutumista käytännössä. Vuosikertomuksen teemaosuuksissa kiinnitetään huomiota mm. kansainvälisten ja maansisäisten pakolaisten sekä turvapaikanhakijoiden tilanteeseen. FRA:n mukaan EU:n on tarjottava kansainvälistä suojelua tarvitseville enemmän laillisia keinoja saapua EU:n alueelle. Kertomuksessa käsitellään myös rikosten uhrien pääsyä oikeuksiin sekä lapsikäyhyyttä.

http://fra.europa.eu/sites/default/files/pr-annual-report-2014_fi.pdf

<http://fra.europa.eu/en/publication/2015/fundamental-rights-challenges-and-achievements-2014>

Työvoiman rikollista hyväksikäyttöä Euroopassa tutkittu: kirjallinen työsopimus kaikille

FRA:n kesäkuussa julkaisemassa raportissa selvitettiin työntekijöiden rikollisen hyväksikäytön kaikkia muotoja EU:n alueella. Erityisen riskialttiita aloja ovat rakennusteollisuus, maa- ja metsätalous sekä ravintola- ja hotelliala, Suomessa myös siivousala. Tutkimusraportti perustuu 21 EU-maassa tehtyyn kenttätutkimukseen, jossa haastateltiin 616 alan asiantuntijaa (mm. poliiseja, työsuojelutarkastajia, syyttäjiä, tuomareita, tukipalveluiden tarjoajia, asianajajia, työnantajien ja työntekijöiden edustajia) ja analysoitiin 217 oikeustapausta. Kaikissa EU-maissa tehtiin tämän lisäksi lainsäädäntöanalyysi. Yhtenä lukuisista parannusehdotuksista FRA esittää velvollisuutta laatia kaikissa tilanteissa kirjallinen työsopimus.

http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-severe-labour-exploitation_en.pdf

Oikeutta elinkeinovapauteen tulee vahvistaa

Euroopan unionin perusoikeuskirjan takaamaa, vähemmän tunnettua oikeutta elinkeinovapauteen on selvitetty FRA:n elokuussa julkaisemassa raportissa *Freedom to conduct a business: exploring the dimensions of a fundamental right*. Raportin mukaan yrittäjät kohtaavat usein monimutkaista lupabyrokratiaa, aikaa vieviä raportointivelvoitteita ja vaikeuksia saada luottoa. Naiset, nuoret, siirtolaiset ja vammaiset henkilöt kohtaavat usein erityisiä haasteita yrittäessään toteuttaa elinkeinovapauttaan.

<http://fra.europa.eu/en/publication/2015/freedom-conduct-business-exploring-dimensions-fundamental-right>

Yhdistyneet kansakunnat (YK)

Naisten pääsy oikeuksiin - sopimusvalvontakomitealta uusi yleiskommentti

Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea (CEDAW) hyväksyi heinäkuussa yleiskommentin nro 33 koskien naisten pääsyä oikeuksiin. Komiteassa on vireillä myös uusi maaseudulla asuvien naisten oikeuksia koskeva yleiskommentti nro 34 sekä jo aiemmin hyväksytyyn naiseen kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevän yleiskommentin nro 19 uudistaminen.

http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/CEDAW_C_GC_33_7767_E.pdf